

TRANSFORMING **SURGE** **CAPACITY**

Wannan fassara ce wadda ba ta hukuma ba ce daga asalin sigar cikin ingilishi, wadda Start Network suka buga. Wadannan kungiyoyin sune suka fassara wannan dab'in da kansu: Wato Social Development Direct da Translators without Borders. Tawagar Start Network ba ta da alhakin inganci da daidaiton wannan fassarar.

Jagororin Daukar Ma'aikata mafi Aminci

Justine Tordoff

a madadin CHS Alliance

GABATARWA

A lokacin ba da agaji na gaggawa, musamman mai yawa, galibi akwai matsin lamba sosai don daukan ma'aikata da yawa da wuri-wuri. Amma kuma, bai kamata bukatar samun ma'aikata da wuri yasa a rage bukatar tabbatar da cewa sai mutanen da suka dace kawai za'a dauka - kuma ba wai basira kawai ba amma har da kwarewa, halaye, dabi'u da abubuwani da aka yi imani da su. Bisa ga Muhimman Ka'idojin Aikin Agaji, muna da alhaki bisa shari'ah da halin kirki na kare al'umma da mutanen da muke aiki da su, ma'aikata, abokan aiki da masu ruwa da tsaki, daga wadanan daidaikun mutane wadanda za su iya amfani da matsayinsu don moriyarsu kawai, ko don kudi, jima'i, amfani ko nuna iko don cutarwa.

Jagorar nan a kasa yana daidai da ka'idodin kungiyar Keeping Children Safe, amma kuma yana la'akari da wasu rukunan jama'a da suke cikin hadari (duba karshe don kayayyaki). Yana ba da muhimman matakai da matsalolin da za'a yi la'akari da su a lokacin daukar ma'aikata don kare' kungiyoyi da daidaikun mutane.

DABI'U MAFI AMINCI LOKACIN DAUKAR MA'AIKATA

Dabi'u mafi aminci a lokacin daukar ma'aikata yana nufin cewa za'a yi la'akari da duk matakai na tsarin da kyau, don hana masu neman aiki wadanda basu dace ba daga nema ko shiga wata kungiya. Yana bukatar wani cikakken tsarin neman, tattara, nazari, da kimanta bayani daga kuma game da masu neman aiki.

A takaice, ya kamata a yi la'akari da wadannan a lokacin shirin daukar ma'aikata:

- **bayanan aiki** na duk matsayi - bayyana alhakin kariya da/ko Dokokin Aiki kuma hada da abubuwani da kungiyar suka yi imani da su da dabi'unsu ko mahada na samun su
- **talla** - bayyana alkawarin kungiyar wajen kariya.
- **tantancewa** - samu kuma duba bayanan dake kan takardun/CV na masu neman aiki - magance kowadanne matsaloli, rashin daidaituwa ko abubuwani da bai kamata ba a tarihin aiki
- **ganawa** - hada da tambayoyi game da kariya, Dokokin Aiki ko aiki da mutanen da suke cikin hadari
- **bincike** - tabbatar da shaidar wanda ya samu nasrar aikin, tarihin aiki da takardunsu. **Kwangila** bai kamata a tabbatar da aikin ba sai an yi dukkan bincike
- ya kamata a samu kwararrun **shaidu** masu zaman kansu kuma a yi bibiyar kowace damuwa
- **bincike na waje** - ana yi bisa ga ka'idar kungiya - a UK wadannan zai iya hadawa da binciken Fallasa da Hanawa wato Enhanced Disclosure and Barring (DBS), a wasu kasashe wannan zai iya zama shaida daga 'yan sanda na rashin laifi ko makamancin

haka. Wasu masu ba da kudin tallafi na bukatar binciken rashin ta'addanci

- **gabatarwa** - hada da takaitaccen bayani akan kariya da Dokokin Aiki

MATAKAN DAUKAR MA'AIKATA:

> BAYANAN AIKI

Ya kamata duk bayanin da za'a bawa masu neman aiki ya haska mahimmancin alhakin kowace ma'aikata ga kariya, bayar da rahoto da karfafa halayen da suka dace.

A lokacin shirya bayanan aiki ya kamata ayi la'akari na musamman don tantance matakain hadari game da aiki da yara da manyan da suke cikin hadari a matsayin da ake nufi. Ya kamata a bayyana ko matsayin na bukatar wanda ya samu nasarar samun aikin ya samo shaida daga 'yansanda na rashin laifi ko makamancin haka (a wasu kungiyoyi kuma ga wasu matsayi wadannan binciken zai cigaba a lokacin aikin misali bayan kowane shekaru biyu).

> TALLA

Idan an yi tallan wani aiki, ya kamata tallan ya hada da jawabi game da alkawarin mai daukan ma'aikata nakariya da tsammani game da dabi'u, abinda suka yi imani da su da halayya. Kuma ya kamata wannan ya zama abun hana wadanda basu dace ba daga neman aikin. Bugu da kari, ya kamata a bayyana (ko a cikin tallan, ko akan shafin yanar gizo ko a cikin bayanan aiki) tsarin bincike na kungiyar a lokacin zabar ma'aikata, wanda ya kamata ya hana wadanda basu dace ba daga neman aikin.

Misalan sun hada da:

Save the Children

A kungiyar Save the Children muna kokarin kiyaye da kare yara a ayyukanmu. Za mu yi duk abun da zai yiwu don tabbatar da cewa sai wadanda suka dace wajen aiki da yara za'a dauka don yi mana aiki. Wannan matsayi ya hada da binciken tabbaci har da binciken tarihin laifuka.

Tearfund

A lokacin daukar ma'aikata, zaba da miķa aiki Tearfund suna aiwatar da tsarurruka da matakai dabān-dabān har da Binciken 'Yansanda/binciken DBS don tabbatar da an kare yara da mutanen da suke cikin hadari kuma an hana cin zarafinsu

> TAKARDUN NEMAN AIKI

Ko kungiyar sun bukaci masu neman aiki su cika takardun neman aiki ko CV , ya kamata mai daukar ya nemi wadannan abubuwa:

- Shaidar kowace ilimi/horo/takardu da kwanakin wata
- Bayanin tarihin aiki har da duk matsayi da aka rike a matsayin aiki da aikin sa kai. Ya kamata wannan ya hada da kwanakin wata da dalilin barin aiki. Ya kamata a ba da bayani ga lokutan da ba'a aiki, neman ilimi ko horo

- Bayanan masu shaida – akalla ya kamata a ba da masu shaidar aiki guda biyu, wanda daya daga ciki ya kamata ya zama wanda ma'aikacin ke aiki a karkashinsa a yanzu ko na karshen wanda ya ba shi aiki, yawanci daga Direkta na Kasar (ko makamancin haka) ko wani daga tawagar HR.
- Idan anyi amfani da takardun neman aiki ya kamata a hada da shelar kariya don masu neman aiki su sa hannu, ko inda ba'a yi amfani da takardun neman aiki ba, wanda ya samu nasarar aikin ya kamata a ce ya sa hannun kafin a tabbatar da aikin kuma kafin su shiga kungiyar. Yanayin tsarin shari'ah na hukunci cewa mutum na bukatar ayyanawa na iya bambanta daga kasa zuwa kasa kuma ana karfafawa kungiya daukar shawara daga masanan shari'ah kafin hada wata takardarayyanawar. Zai bambanta bisa ga laifukan da ake la'akari an goge ko wanda ba'a goge ba kuma wadanne ayyuka ake bukatar ayyana laifukan da aka yi yakini.
- Takardar shelar-kai za ta iya farawa da tambayoyi kamar:
 - > Shin an taba kama ka da wani laifi (har da ba da dan bayani akan laifukan da aka goge da wanda ba'a goge ba)? Idan eh, a taimaka a ba da bayani:
 - > Shin ka taba samun gargadi a rubuce ko kora daga aiki ko barin aiki don zargin halayen da bai dace ba ko rashin kokari a wajen aiki? Idan eh, a taimaka a ba da bayani:
 - > Tsarinmu ya hada da tambayar shaidu ko akwai damuwar tauye hakkin yara ko a lokacin aiki tare da rukunan jama'a da suke cikin hadari. Shin ko kana hango matsala da za ta iya tasowa daga wannan tsarin? Idan eh, a taimaka a ba da bayani:
- Ya kamata shelar-kai din ta bi kuma ta zama a matsayin jazorar gaba daya ya kamata ya hada da - jawabin cewa mutumin:
 - > ya cancinci yayi aiki da rukunan jama'ar da suke cikin hadari
 - > ba'a saka masa takunkumi daga wata hukuma ta aiki ko doka
 - > ba'a taba daure shi ko ba shi gargadi ba
 - > ya ba da bayanin gaskiya kuma mai inganci
 - > tabbatar, cewa ta sa hannu akan wannan takardar ka shaida cewa, idan ka samu nasara da aikin, za ka sanarwa kungiyar idan an samu wani canji a yanayin ka mai mahimmanci game da tsarin bincike; misali tuhumar laifi da dauri, umarnin hanawa daga kotu, umarnin kotu, umarnin shiga tsakani daga kotu, umarnin ladabtarwa da bincike.

Shelar-kai tana nuna cewa kungiyar na daukar tsarin daukar ma'aikata mai aminci da muimmanci. Samun shela a rubuce yana nufin cewa idan wanda ya samu nasarar aiki ya rike wasu bayanai da gangan game da tarihin laifukansu, zai fi sauksi ga 'yansanda (idan ya dace), hukumar kula da dokoki ko kungiyar su dauki matakai akan mutumin. Shaidar tarihin laifi, wanda wata kila bai da alaka da kowace illa ga yara, ba zai hana mutum daga samu ko rike aikinsu ba haka kawai.

> TANTANCE TAKARDUN NEMAN AIKI

Don kar a rasa wasu muhimman bayanai ko matsaloli a tarihin aiki yana da mahimmanci cewa akwai akalla mutane biyu wanda suke cikin tsarin tantance masu neman aiki.

Ya kamata bayanin da za'a ba da ya zama daidai, kuma babu abubuwan da ba daidai ba kuma a gano kowace matsala a tarihin aiki. Ya kamata a lura da duk wani abun da bai kamata ba kuma a yi la'akari da shi a lokacin tantancewa.

> TANTANCEWA DA ZABA

Ya kamata a shirya tsarin bincike don auna cancantar kowane mai neman aiki akan bukutun aikin, amma kuma har da dacewarsu wajen aiki da rukunan jama'a da suke cikin hadari.

Gayyata zuwa Ganawa

Ya kamata gayyatar ganawa ta jaddada cewa za'a tabbatar da ainihin wanda yayi nasarar samun aikin, kuma cewa duk kwangila za'a bukaci karbar bayanin shaidu da binciken 'yansanda ko makamancin haka idan matsayin na bukatar sa. Kungiyar Save the Children suna tura Dokokin Aiki da Ka'idarsu akan Kiyaye Hakkin Yara saboda mai neman aiki ya zama yana sane game da wadannan ka'idodin kafin halartar ganawar.

Kwamitin Ganawar

Ya kamata duk kwamitin ganawa su samu akalla mutane biyu kuma za su bar mutum daya ya lura, tantance da daukar bayani a rubuce, yakin da dayan mutumin ke magana da mai neman aikin. Kuma yana rage yiwuwar kowace jayayya game da menene aka fada ko tambaya a lokacin ganawar.

Abubuwan da Ganawar ta kunsa

Tare da bincike da kimanta dacewar mai neman aiki ga matsayin musamman, kwamitin ganawar ya kamata su kara bincike tare da mai neman aikin:

- tazara a tarihin aiki na mai neman aiki - damuwa ko abubuwan da ba daidai ba a cikin bayanin da aka bayar
- halaye game da matsaloli da suka danganci Dokokin Aiki kamar aiki da rukunan jama'a da suke cikin hadari, amfani da kayyayaki na kungiyar da iyakaance halayen da aka amince da su
- kwarin gwiwa da dalilin aiki ga kungiya

An ba da misalan tambayoyi anan a cikin Karin bayani 1

> BINCIKE DA SHAIDU

Ya kamata a cewa masu neman aiki su taho da takardun su zuwa ganawar ko kuma su ba da, a lokacin da aka mika musu kwangilar aiki (kowace kungiya za ta yanke shawara game da wannan), wadannan:

- dauki bayanin shaidar mutumin har da sunaye na yanzu da na da, ranar haihuwa da adireshi na yanzu. Asali yadda ya kamata wannan ya hada da lambar shaidar zama dan kasa misali lasisin tuki, ID, fasfot, har da hoto. Inda ya kasance, babu wadannan takardun - ya kamata a ba da shaidar ranar haihuwa. A kasashe mafi yawa, za'a iya bukatar shaidar hafkin aiki idan matsayi ne na kasar
- za'a iya bukatar karin takardu don binciken 'yansanda ko makamancin haka (kuma idan matsayin na bukatar sa), kamar shaidar adireshi, - takardar bashin wuta, kwangilar haya ko bayanin kudaden da ke asusu na banki da takardar canjin suna
- takardun makaranta da na aiki wadanda ake bukata ko suna da amfani ga matsayin, za'a bukaci asalin kwafi ko kwafin takardar shaida, diploma, ko wasikar tabbacci daga hukumar da suke bayarwa

Dole a sa hannu akan duk kwafin takardun kuma wanda yake binciken yasa kwanan watan kuma a ajiye a cikin fayil na ma'aikacin.

Halin mutumin a baya shine hanya mafi tabbacci na gano halin da za'ayi a gaba. Don haka bayanin da za'a samu daga shaidu yana da mahimmanci. Duk kowane kwangilar aiki ya kamata a ko yaushe ya zama tare da sharadi na samun shaida wanda aka gamsu da shi kuma dalilin shine samun bayani na gaskiya wanda babu son kai don tallafawa wajen yanke shawarar mika aiki. Ya kamata koyaushe a nemi kuma a karbi bayani daga mai shaidar kai tsaye kuma ya hada da wanda mutumin kewa aiki a yanzu. Ya kamata a karbi bayani daga masu shaida a ko yaushe a rubuce (kuma idan ka'idar kungiyar ta ba da dama, za'a iya tuntuba ta waya).

Ya kamata sakon bukatar bayanai daga masu shaida ya hada da takaitaccen bayanin kungiyar da matsayin; da tambaya game da dacewar mai neman aiki ga matsayin, don kungiyar da kowane bayanin matakai ladabtarwa da aka yi a baya.

An ba da misalai tambayoyi na neman shaida a Karin Bayani 2.

Ya kamata masu daukan aiki su ki amincewa da shaidar da ba ta musamman ba, wato "Ga Wanda Abun Ya Shafa". Akwai lokutan da masu neman aiki sukan kirkiri shaida da kansu da shaida da ba ta musamman ba. Ya kamata a yi la'akari da ko wanda ya ba da shaida yana taka tsantsan da bayanan da suka ba da ko kuma ya zama dole a yi bibiya. Idan mai daukan aiki yace baya cikin ka'idar su ba da shaida, ya kamata a nema tabbacin aiki. Yi tunanin tambayar mai neman aiki ya ba da wani mai shaida daga inda ya taba aiki wanda za su iya hadawa da abokanan aiki, kwararru a wasu kungiyoyi wadanda mai neman aikin ya taba aiki da su a lokacin da suka yi (misali wani kungiya da ake hadin gwiwa da su, jami'in gwamnati, lauya, shugaban addini da sauransu). Da baki

za'a iya daukan shaida ta haka idan babu wata hanya - za'a rubuta abubuwan da aka fada sannan a yi rikodin kuma idan zai yiwu ya kamata a cewa mai shaidar ya tabbatar da email ko a rubuce cewa shine daidai abun da aka fada.

Dole a tantance masu shaida da kyau don tabbatar da cewa mai shaidar ya amsa dukkan tambayoyin. Ya kamata bayanin da mai shaidar zai bayar a kwatanta da bayanin da mai neman aikin zai bayar a cikin takardunsa ko nata na neman aikin kuma a duba duk abubuwan da ba daidai ba.

Inda masu shaida suka bayyana abubuwan da ba daidai ba ko na shakka game da dacewar mutumin, ya kamata a yi bibiyar matsalolin kuma a yi nazari akai tare da mai shaida ko mai neman aikin. Yana da mahimmanci a ajiye bayani a rubuce na kowace hira da aka yi ta waya da inda matsaloli ke da mahimmanci, sannan a nemi karin bayani a rubuce daga mai shaida idan zai yiwu. Wannan na da mahimmanci musamman inda aka yanke shawara akan tunanin kin cigaba da mutumin, ko inda ake bukatar kara binciken matsalolin tare da mai neman aikin. Kowane bayani game da matakana ladabtarwa na baya ya kamata a yi la'akari da su bisa ga yanayin mutumin.

> BA DA KWANGILAR AIKI MAI SHARADI

Kowace kwangilar aiki da za'a bawa wanda aka dauka aikin ya zama da sharadin samun wadannan (ya kamata a bayyana wannan a lokacin ganawa da kuma a cikin wasikar kwangilar):

- Masu shaida guda biyu (ko fiye) wadanda aka gamsu da su
- Shaida daga 'yansanda wadda ta dace ko makamancin haka
- Binciken nuna rashin ta'addanci (inda ake bukata)

Dangane da ka'ida – wasu kungiyoyi ba za su bar mutumin ya fara sabon aikin ba sai sun kammala dukkan binciken. Wasu za su bar mutumin ya fara, amma kafin su tabbatar da aikin sai an kammala bincike kuma an gamsu da su.

Idan kowanne daga wadannan na sama sun kawo kowace damuwa toh ya kamata a tura zuwa matakinkarakta (ko a yadda kungiyar suka bayyana) ko kuma a wasu kungiyoyi za'a hada kwamiti don kara tattaunawa da yanke shawara bisa ga menene zai iya zama hadari ga kungiyar. Wannan zai iya hadawa da neman karin bayani daga mutumin ko watakila hukumomin da suka dace. A wadannan yanayin ana ba da shawara cewa kar a tabbatar da aikin idan akwai kowace shakka kuma duk shawarwari da aka yanke a sa hannu a matakinkarakta.

> SHIGA AIKI

Ya kamata a tura bayani game da kungiyar zuwa duk wadanda suka yi nasarar samun aikin kafin farawa, kuma tare da kwangilar. Wannan ya kamata ya hada da Ka'ida akan kare Hakkin Yara, Kare Hakkin Yara, aiki da manyan da suke cikin hadari da Dokokin Aiki (kamar yadda aka ambata a sama, kungiyar Save the Children suna wannan a matakinkaganawa).

Ya kamata a ba da takaitaccen bayani a matsayin bangaren shirin horon fara aiki ga sabin ma'aikatan da aka dauka ba tare da la'akari da kwarewa a baya ba. Wannan ya kamata ya hada da sanin inda za su samu bayani akan wadannan:

- Ka'idodi da hanyoyi game da kariya misali kariya ga haƙkin yara, kare haƙkin yara, kare manyan mutane da suke cikin hadari, hana tsangwama, hana wariya don launin fata, tsaro akan yanar gizo, fallasa, ladabtarwa da korafi da sauransu.
- Bukatun Dokokin Aiki na Kungiyar
- Hanyoyin Bayar da rahoto da yaushe/ta yaya za'a bayyana damuwa ko abun da aka lura dashi
- Horo na Fuska da fuska akan Kiyaye Haƙkin Yara, Kare Haƙkin Yara ko Dokokin Aiki a matsayin bukutun kungiyar

A lokacin mika aiki wanda ya samu nasara za'a bukaci ya sa hannu akan dokokin aiki na kungiyar wanda za'a hada da takardar shaidar-kai, ta bayyana halayen da ake bukata daga mutumin da neman su sa hannu akan yarjejeniya ga wadannan.

KARIN BAYANI 8

Misalan tambayoyi na ganawa:

Na kowa – tambayoyi game da fahimtar ka'idar:

- A fahimtarka menene Dokokin Aiki, Ka'idar Kare Yara ko Ka'idar Kare Manyan da suke Cikin Hadari ya kamata su kunsa?
- Wadanne irin matsaloli za su iya tasowa a wadannan wuraren? Kuma me ya sa yake da muhimmani ka samu ka'idar? Shin ku na ganin wannan ya kamata ya shafi kowa kuma me ya sa?
- Menene kuke ganin a matsayin alhakinku a wannan bangaren?
- Menene za ku yi idan ba ku ji dadin wani abu da kuka shaida ko kuka ji ana fada?

Bisa ga labari – za'a iya sauyawa bisa ga yanayin:

- Yi tunanin wani labari inda, ka hadu da wani daga cikin al'umma na gida kuma a lokacin da ka ke tafiya, wani babba cikin al'umma yace ka ragewa wata matashiya hanya zuwa wani taron da za su halarta. Wannan yana kan hanyarka ta zuwa gida. Yaya za ka ba da amsa a wannan yanayin?
- Idan za ka dauki sabon ma'aikaci wanda za'a bukaci yayi aiki tare da masu cin gajiya, al'umma ko rukunan jama'a da suke cikin hadari, ta yaya za ka tabbatar cewa ka yi duk abun da ya kamata don rage zabar mutumin da bai dace ba? Me za ka fada musu a lokacin shiga aiki?

Matsayi na musamman:

- A yanayin inda za ka yi aiki, wadannene kake ganin a matsayin rukunan jama'a dabandan wadanda zai yiwu za kayi mu'amala da su? Menene zai iya sa su cikin hadari?
- Wadanne daga cikin hanyoyin za ka bukaci sauyawa don aiki tare da wadanan mutanen yadda ya kamata?
- Wadanne mafi karancin ka'idodi ka ke tsammani ya kamata a tanada don tabbatar da kariyar daidaikun mutane/rukunan jama'a daga fungiyarmu? Me kake gani a matsayin alhakinka?
- Shin ka taba shiga wani yanayi inda ka ba da amsa ga damuwa game da yadda wani mutum yake amfani da yanayin hadari na wasu rukunan jama'a/daidaikun mutane? Idan haka ne, me kayi?

KARIN BAYANI 9

Misalai Tambayoyi na neman shaida:

- Shin ko kana da wasu damuwa da za ka bayar game da ko mutumin yana iya bin Dokokin Aiki na kungiya, Ka'ida akan Kare Hakkin Yara ko Ka'ida kan Kariyar Manyan da suke Cikin Hadari?
- Shin an taba daukar matakintadabtarwa akan mutumin game da halayensu a wajen aiki a lokacin aiki da al'umma, ma'aikata, abokan hulda, da masu ruwa da tsaki?
- Shin kana da wata damuwa game da kwarewar mutumin wajen aiki da kungiyoyin masu cin gajiyar ta hanyar da ta dace kuma da inganci?
- A wannan matsayin, watakila mutumin zai yi aiki da yara kai tsaye da/ko manyan da suke cikin hadari. Yaya ka ke ganin mutumin zai iya yin wannan bisa ga yanayin hadarin na wađanan da abun ya shafa?

Tare da shirya wannan takardar mun tambayi kungiyar Save the Children shawara duk akan asalin takardar da kowane karin shawara da suke da shi:

Yanzu sun gabatar da:

- Bayanan aiki da tallace-tallace – hada da jawabi game da alkawura ga kariya don tabbatar da masu neman aikin za su gani
- Ganawa – Kungiyar Save the Children ba sa tambaya game da aiki da yaran da suke cikin hadari, kawai menene yake karfafa son aiki da yara.
- Gayyatar ganawa su hada da bayani sosai akan alkawura ga kare hakkin yara da mahimmancin bin tsarin daukar ma'aikata mafi aminci. Kuma kungiyar Save the Children suna hada kwafin Dokokin Aiki da Kaidodin Kare Hakkin Yara akan email din.
- Tambayoyin ganawa – Kungiyar Save the Children sun shirya kunshin tambayoyi kan kare hakkin yara don amfani a duk ofisoshinsu
- Masu neman aiki su sa hannu akan duk Dokokin Aiki da Ka'idodin Kare Hakkin Yara a lokacin da suka shiga kungiyar
- An shirya darasi akan daukar ma'aikata mafi aminci ga manajoji da suke bukatar ma'aikatan a matsayin Horon Daukar Ma'aikata ga Manajan da ke neman ma'aikata. Ana samun wannan a duk Ofisoshin Yanki da kuma a cikin Cibiyar.
- Za'a gabatar da taron daukar ma'aikata mafi aminci ga HR/masu daukar ma'aikata na rabin yini a 2018 duk a yankin da kuma a Cibiyar.

KAYYAYAKI

Kungiyar Keeping Children Safe na da wasu kayyayaki da ake da su don taimakawa kungiyoyi har da kayan aiki na binciken tantance-kai wanda za'a iya samu a <https://www.keepingchildrensafe.org.uk/how-we-keep-children-safe/accountability/self-audit/self-audit-process>

Jagororin HR da Kare Hakkin Yara – People In Aid